

МЕНАЦИРАЊЕ

со роковите и стратешкиот континуитет:

Осврт на процесот на донесување на новата
Национална стратегија за спречување на
корупција и судирот на интереси (2026-2030)

Финансирано од
Европска Унија

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕГУНАРОДНА
СОРАБОТКА

МЦМС

Наслов: Менаџирање со роковите и стратешкиот континуитет: Осврт на процесот на донесување на новата Национална стратегија за спречување на корупција и судирот на интереси (2026-2030)

Издавач: Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)

Автори: Снежана Камиловска Трповска и Лејла Тутиќ (МЦМС)

Дизајн: Контура ДОО Скопје

Скопје, јули 2026 година

Оваа публикација е финансирана од Европската Унија. Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на авторките Снежана Камиловска Трповска и Лејла Тутиќ и не нужно ги одразува ставовите на Европската Унија.

Сите права се задржани. Репродуцирањето, копирањето, трансмисијата или преводот на кој било дел од оваа публикација може да се изврши единствено со претходна дозвола на издавачите, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжението.

Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на кој било начин без наплата за едукативни намени. За копирањето во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачите.

Содржина

1. Вовед.....	4
2. Анализа на процесот на подготовка и развој на Националната стратегија за спречување на корупција и судирот на интереси (2026-2030)	6
3. Клучни наоди од процесот на изготвување на Националната стратегија за спречување корупција и судирот на интереси (2026-2030)	11
3.1. Предности на процесот.....	11
3.2. Системски слабости и процесни пропусти	12
4. Препораки за дејствување	14
4.1. До Собранието на Република Северна Македонија	14
4.2. До Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК).....	14
4.3. Насоки за дејствување на граѓанските организации	15

1. Вовед

Корупцијата во Република Северна Македонија останува најсериозниот општествен предизвик кој директно ги поткопува економскиот развој, владеењето на правото и функционалноста на институциите. Дека досегашната антикорупциска борба дава умерени и незадоволителни ефекти, јасно покажуваат податоците од Извештајот за проценка на корупцијата за Северна Македонија за 2025 година¹. Овој извештај нотира алармантен тренд според кој корупцискиот притисок врз граѓаните бележи висок раст, додека ефикасноста на судскиот систем во процесирањето на ваквите случаи е на критично ниско ниво. Истите податоци укажуваат дека перцепцијата на јавноста за распространетоста на корупцијата кај политичарите, судиите и јавните службеници урива негативни рекорди, што создава меѓу граѓаните длабоко чувство дека корупцијата станала неказлива, а институционалните реформи останале само на ниво на декларативна политичка реторика.

Во ваков деструктивен амбиент, стратешкото планирање не претставува луксуз, туку итен механизам за опстанок на целиот институционален систем. Националните стратегии се примарниот општествен инструмент кој треба да воспостави цврста меѓуинституционална координација во спречувањето на овој феномен. Главен столб во овој процес е Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК), која својата директна надлежност и законска обврска ја црпи од член 18 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси². Оваа законска одредба јасно дефинира дека ДКСК е исклучиво надлежна да ја подготвува петгодишната Национална стратегија и соодветните акциски планови. Законот исто така ја обврзува ДКСК овој процес да го води низ широки и инклузивни консултации со органите на државната власт, локалната самоуправа, граѓанското општество и медиумите, по што е должна финалниот документ да го достави до Собранието на Република Северна Македонија за усвојување. Со ова, Собранието ја добива улогата на краен филтер кој со донесувањето на стратегијата треба да и даде целосен државен и политички легитимитет.

Сепак, реалната практика на терен покажува сериозен институционален дисконинуитет. Новата Национална стратегија за спречување корупција и судирот на интереси за периодот 2026–2030 година во овој момент се соочува со системско задоцнување од точно шест месеци. Според првичната рамка, документот мораше да биде финализиран и донесен најдоцна до крајот на декември 2025 година, за неговата имплементација да започне веднаш во јануари 2026 година со што ќе се обезбеди континуитет на претходната со новата Стратегија. По долг и сложен процес на усогласување, ДКСК конечно ја усвои Стратегијата на својата седница одржана на 19 јуни 2026 година. Меѓутоа, во моментот на подготовка на овој полиси бриф, процесот повторно се наоѓа во нејасен и штетен застој, бидејќи Собранието сè уште ја нема ставено оваа Стратегија ниту на разгледување во матичното собраниски тело односно пред Комисијата за политички систем и односи помеѓу

1 Извештај за проценка на корупцијата во Северна Македонија, 2025 година, достапен на следниот линк: https://mcms.mk/images/docs/2025/mcms_nacionalen_izvestaj_2025.pdf

2 Закон за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Службен весник број 12/2019, достапен на: <https://shorturl.at/bUoNO>

заедниците, со што институциите веќе половина година функционираат во еден вид стратешки вакуум.

Ова кршење на законските рокови не е изолиран инцидент, туку хронично повторување на лошите меѓуинституционални практики. Претходната Национална стратегија исто така беше донесена со цела година задоцнување, па наместо да ја покрие предвидената рамка 2020–2024 година, поради собраниски кочници и административна инертност беше трансформирана за периодот 2021–2025 година. Успешноста и ефектите од таа претходна стратегија се најдобар показател за разорните последици од ваквите одложувања. Според Завршниот извештај за нејзината имплементација, усвоен од страна на ДКСК во март 2026 година, крајниот биланс на реализација на планираните активности е поразителен и покажува дека само 37% од предвидените активности биле целосно реализирани во текот на петте години. Најголемиот дел од клучните мерки во критични сектори останаа нереализирани или заглавени во статус на трајно извршување. Од ова произлегува дека токму слабата испорака на институциите кои требаше да ги спроведат мерките и тоталното отсуство на политичка волја кај законодавецот да го надгледува и да го притиска процесот директно влијаат на овие слаби резултати.

Целта на овој документ за јавни политики е фактографски да го мапира процесот на подготовка на новата Национална стратегија 2026-2030, детално да го документира хронолошкиот тек и да ги лоцира системските тесни грла во овие шест месеци доцнење. Преку оваа фактографска анализа, документот сака да испрати јасен апел до Собранието за итно ставање на документот во собраниска процедура и да понуди конкретни препораки за да се спречи во иднина клучните стратешки анти-корупциски политики да бидат заложници на институционален молк.

2. Анализа на процесот на подготовка и развој на Националната стратегија за спречување на корупција и судирот на интереси (2026-2030)

Процесот на изработка на Националната стратегија се одликуваше со комплексна методолошка поставеност и серија консултативни чекори, чија временска динамика индиректно укажува на институционалните предизвици во менаџирањето со роковите.

Официјалниот старт беше означен на 28 февруари 2025 година, кога се одржа почетната работилница на која фокусот беше ставен на евалуација на претходниот циклус (2021-2025) и дефинирање на конкретен патоказ за новата стратегија³. Главните дискусии се водеа околу потребата од ревидирање на индикаторите за успешност, бидејќи дотогашната пракса покажа дека институциите често поднесуваат формални, но суштински празни извештаи за реализација. На средбата беше нагласено дека новата стратегија мора да се темели на реална проценка на ранливостите и дека роковите за усогласување со министерствата треба да бидат строго дефинирани за да се избегне меѓупериод без стратешки документ. На работилницата присуствуваа претставници на државните органи и институции вклучени во имплементација на Национална стратегија, претставници на меѓународните организации во земјава како и на граѓанското општество и приватниот сектор.

За да се овозможи ваквиот научен пристап, во мај 2025 година ДКСК формално ја донесе Методологијата за проценка на ризиците од корупција⁴. Овој специфичен правно-технички акт беше клучен бидејќи има за цел да ги утврди квалитативните

³ Јавно соопштение објавено од страна на ДКСК, достапно на: <https://shorturl.at/Sfx5G>

⁴ Методологија за проценка на ризиците од корупција за потребите на изработката на Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси, мај 2025, достапна на: <https://shorturl.at/XsbnN>

и квантитативните критериуми според кои ќе се мери веројатноста и влијанието на корупцијата.

Веќе во јуни 2025 година започна интензивната теренска работа преку организирање на национални фокус групи. Се спроведоа четири фокус групи за проценка на ризиците од корупција во Република Северна Македонија и истите се одржаа на 04 и 05 јуни 2025 година на кои беа присутни претставници од институции од централната власт, независните тела, ЈП и АД, заедно со претставници од бизнис заедницата и граѓанскиот сектор⁵. На сите учесници во работилниците им се достави структуриран сет на прашања за фокус групи, кој требаше да послужи како алатка за претходна консултација и координација внатре во организациите, со цел активно и квалитетно учество во процесот на изготвување на новата Стратегија.

Процесот продолжи во септември 2025 година со насочена работна средба помеѓу ДКСК и Платформата на граѓански организации за борба против корупцијата⁶. На оваа средба, граѓанскиот сектор даде суштински придонес не преку додавање нови мерки, туку преку испорака на конкретни предлози за стратешка оптимизација на документот. Платформата инсистираше идната стратегија да биде концизна, значително пократка и ослободена од непотребен административен товар, со цел да се обезбеди нејзина реална и мерлива имплементација на терен и да се спречи повторување на неефикасноста од минатото.

Есента 2025 година донесе клучна институционална консолидација. Во октомври 2025 година, ДКСК ја донесе втората методологија во овој процес — Методологијата за изработка на самата Национална стратегија⁷, која ги пропиша структурата, начинот на дефинирање на стратешките цели и механизмите за идно следење на акциските планови. Паралелно со ова, во истиот месец, користејќи ги наодите од јунските фокус групи, ДКСК ја финализираше и официјалната Проценка на ризиците од корупција⁸, која послужи како фактичка подлога за дефинирање на секторските приоритети. Веќе во овој момент се покажаа првите доцнења во процесот бидејќи наместо да се дефинираат мерки и активности во доцен октомври ДКСК сеуште беше во фазата на консолидирање на основните документи за конципирање на самата идна Стратегија.

Отстапувањето од првично предвидената динамика стана видливо во ноември и декември 2025 година, кога се организираа тематските работилници за пишување на конкретните антикорупциски мерки и активности по области и сектори, како и надлежни институции за нивна реализација. Во текот на овие два месеци, од страна на ДКСК беа организирани вкупно 14 тематски работилници, што значи по две работилници за секоја област, односно сектор. Во рамки на хоризонталните области, работилниците за надзор над спроведување на закони се одржаа на 19.11.2025 и 18.12.2025, додека работилниците посветени на јавните набавки беа одржани на 24.11.2025 и 02.12.2025. Паралелно со нив, беа организирани и секторски работил-

5 Јавно соопштение објавено од страна на ДКСК, достапно на: <https://shorturl.at/rT6Qk>

6 Јавно соопштение објавено од страна на ДКСК, достапно на: <https://shorturl.at/OKAX2>

7 Методологија за изготвување на национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси на Република Северна Македонија 2026-2030, достапна на: https://dksk.mk/wp-content/uploads/2025/11/10-1551-266_ocr.pdf

8 Проценка на ризиците од корупција за потребите на изработка на Национална стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2026-2030, достапна на: https://dksk.mk/wp-content/uploads/2025/11/10-1551-265_ocr.pdf

ници. Така, за урбанизам и просторно планирање истите беа одржани на 28.11.2025 и 22.12.2025, за транспорт и инфраструктурни објекти на 06.11. 2025 и 24.12.2025, за правосудство на 14.11.2025 и 28.11.2025, за здравство на 01.12.2025 и 12.12.2025, а за животна средина, енергетика и природни ресурси на 11.12. 2025 и 27.11.2025 година. На овие работилници од страна на ДКСК беа поканети и на истите присуствуваа претставници на државни органи, институции, граѓански организации и приватен сектор. Оттука, сосема оправдано може да се заклучи дека е направен сериозен обид да се обезбеди учество на широк и разновиден круг засегнати страни, со цел истите да дадат свој придонес во овој процес. Со други зборови, може да се оцени дека ДКСК воспоставува нова и позитивна практика на инклузивно креирање на стратешките документи, со што прави значаен исчекор во однос на досегашните процеси, во кои ваквиот пристап не беше применуван.

Фактот што усогласувањето на текстот со различните министерства и институции сè уште траеше во текот на декември, навестува дека институционалната временска рамка била недоволно проактивно испланирана, со оглед на тоа што тој месец беше крајниот рок кога Собранието веќе требаше да го има усвоено документот.

Најголемиот административен вакум го отвора првата половина на 2026 година. По речиси три месеци молк, ДКСК на 9 април 2026 година испраќа електронска порака до сите вклучени засегнати страни во изработка на Стратегијата со барање за мислење по истата со рок за доставување на истите најдоцна до 24 април. Целта на оваа меѓу фаза е да сите институции и други засегнати страни кои се означени како носители на активност или вклучени субјекти во одредена облас или сектор преку конкретни активности да се изјаснат по истите. Дополнително, ДКСК бара да надлежните институции се изјаснат и за финансиските импликации по секоја активност каде истите се носители. Иако оваа маил комуникација беше испратена до голем број засегнати страни, ДКСК во ниту еден момент не испрати повратно до оние кои доставиле одредено мислење одговор за тоа дали нивните ставови и барања се прифатени или одбиени и образложение за одлуката. Беше оставено на самостојна евалуација на засегнатите страни да прават споредби на работната верзија со онаа која беше донесена од страна на ДКСК.

Следуваше и последната фаза на консултации кога ДКСК го отвори официјалниот јавен консултативен процес дури на 27 мај 2026 година. Согласно објавеното соопштение⁹ од страна на ДКСК, заинтересираните страни и граѓани имаа можност да ги достават своите коментари на нацрт Стратегијата заклучно со 8 јуни 2026 година, што значи дека целиот консултативен процес траел вкупно 13 дена. Во самото соопштение, меѓу другото се истакнува и тоа дека иако при подготовката на мерките и активностите бил применет партиципативен пристап со активно учество на сите релевантни општествени чинители, сепак ДКСК смета дека пред донесување на Националната стратегија од нивна страна, потребно е истата да биде ставена на јавен увид и достапна за коментари од пошироката јавност. Ваквата заложба на ДКСК претставува позитивен пример за обезбедување на инклузивност, особено во процеси од исклучително значење како што е и изготвувањето на стратешки документи во областа на антикорупција. Меѓутоа, тоа што следеше по

9 Јавно соопштение објавено од страна на ДКСК, достапно на: <https://dksk.mk/mk/%d0%bd%d0%b0%d1%86%d0%b8%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%82%d0%b5%d0%b3%d0%b8%d1%98%d0%b0-2026-2030/>

објавувањето на ова соопштение упатува на заклучок дека ваквата заложба останала само декларативна, бидејќи процесот не бил заокружен на транспарентен и отчетен начин со оглед дека не беа објавени резултатите од спроведените јавни консултации. Имено, по завршувањето на консултациите не беше објавен извештај за нивниот исход, односно јавноста немаше увид во тоа какви коментари, предлози и забелешки биле доставени од засегнатите страни и од граѓаните, кои од нив биле прифатени, кои биле одбиени, ниту, пак, беше дадено образложение за причините поради кои одредени предлози не биле земени предвид. Наместо тоа, единствено беше објавена конечната верзија на Националната стратегија, која потоа беше усвоена од страна на ДКСК.

Отсуството на ваков извештај го ограничува увидот на јавноста во начинот на кој биле разгледани доставените мислења и ја намалува можноста да се оцени дали консултативниот процес имал суштинско влијание врз конечната содржина на Стратегијата. Објавувањето на конечниот документ, без истовремено да се обезбедат информации за текот и резултатите од јавните консултации, остава впечаток дека учеството на јавноста било сфатено повеќе како формална обврска отколку како механизам за суштинско подобрување на документот. Ваквата практика не е во согласност со принципите на транспарентност, отчетност и партиципативност кои треба да ги водат процесите на подготовка и донесување на јавни политики.

Овој расчекор од речиси шест месеци индиректно укажува на одреден внатрешен институционален застој во фазата на финализирање и техничко консолидирање на текстот во рамките на Комисијата. По завршувањето на консултациите, ДКСК на својата седница на 19 јуни 2026 година официјално ја усвои Националната стратегија и во истиот ден свечено ја достави до Собранието. Ова значи дека вкупниот подготвителен процес траеше цели 16 месеци, што, иако овозможи детална структура, сепак резултираше со пренесување на топката кај законодавецот со веќе акумулирано шестмесечно задоцнување на национално ниво.

Во овој контекст, важно е да се нотира позитивната пракса на ДКСК во поглед на проактивното објавување на подготвителните материјали на својата официјална веб-страница. Комисијата обезбеди висока дигитална достапност на документите, уредно прикачувајќи ги нацрт-актите и повиците низ клучните фази од првичните чекори во 2025 година, преку секторските работилници во ноември/декември, па сè до официјалниот повик за јавни консултации во мај 2026 година. Сепак, оваа дигитална отвореност во објавувањето на текстовите остана во доменот на еднонаочно информирање на јавноста, со оглед на тоа што изостанаа информации за процесот на внатрешно усогласување, како и суштински повратен механизам за исходот од поднесените коментари по завршувањето на јавниот увид.

Табела 1: Хронолошки преглед на фазите во подготовката на Националната стратегија (2025-2026)

Датум / Период	Клучен настан / Фаза во процесот	Аналитички контекст и статус
28 февруари 2025	Почетна работилница и Патоказ	Се дефинира почетната рамка за периодот 2026-2030 година со акцент на потребата од поквалитетни и реални индикатори за успешност.
Мај 2025	Донесување на првата методологија	ДКСК формално ја усвојува <i>Методологијата за проценка на ризиците од корупција</i> , поставувајќи ги критериумите за мерење на системските ранливости.
Јуни 2025	Национални фокус групи	Се одржуваат четири фокус групи за проценка на ризиците од корупција во земјата.
Септември 2025	Консултации со граѓанскиот сектор	Работна средба со Платформата на граѓански организации; се доставуваат предлози за стратегијата да биде концизна, пократка и реално применлива на терен.
Октомври 2025	Донесување на втората методологија	ДКСК ја усвојува <i>Методологијата за изработка на Националната стратегија</i> , дефинирајќи ја структурата и начинот на следење на акциските планови.
Октомври 2025	Финализирање на Проценката на ризици	Изработена е официјалната <i>Проценка на ризиците од корупција</i> , која служи како фактичка и емпириска подлога за секторските приоритети.
Ноември – декември 2025	Тематски работилници по области и сектори	Се одржуваат завршните секторски работилници за пишување на мерките во моментот кога веќе истекува крајниот предвиден рок за донесување на документот.
Јануари – април 2026	Институционален расчекор	Период од речиси четири месеци на внатрешна техничка консолидација на текстот во ДКСК, додека државата веќе влегува во стратешки вакуум без валидна стратегија.
27 мај 2026	Старт на јавните консултации	Нацрт-текстот конечно се објавува на увид на јавноста и започнува официјалниот јавен консултативен процес за прибирање финални коментари.
8 јуни 2025	Крај на јавни консултации	Јавните консултации беа спроведени во временски период од 13 дена, во рамки на кој што засегнатите страни и граѓаните имаа можност да достават коментари, забелешки и дополнувања на содржината од предлог Националната стратегија.
19 јуни 2026	Усвојување од ДКСК и испорака во Собрание	Стратегијата е официјално донесена на седница на ДКСК и истиот ден свечено е доставена до Собранието, со веќе акумулирано шестмесечно задоцнување.
Крај на јуни 2026 (Тековно)	Собраниски застој	Документот сè уште не е ставен на разгледување во матичното собраниски тело, со што имплементацијата дополнително се пролонгира.

3. Клучни наоди од процесот на изготвување на Националната стратегија за спречување корупција и судирот на интереси (2026-2030)

Сеопфатниот осврт на патот кој Националната стратегија го помина од почетната работилница до собранискиот праг овозможува објективно согледување на сите квалитети и аномалии на овој процес. Искуствата од изминатите 16 месеци нудат важна лекција за тоа како државните институции соработуваат со граѓанскиот сектор и како се справуваат со сопствените административни капацитети. Додека одредени фази покажаа висок степен на инклузивност и сериозна аналитичка подготовка, финалните чекори се соочија со сериозни институционални слабости и пробивање на роковите кои директно влијаат врз крајниот дострел на самиот документ.

Во продолжение се детално елаборирани позитивните практики кои треба да служат како модел за во иднина, но и системските пропусти кои го загрозуваат успехот на новата стратегија.

3.1. Предности на процесот

- **Почитување на редоследот на аналитички чекори во подготовката:** Позитивен исчекор во овој процес е настојувањето на ДКСК да воспостави структура во подготовката, наместо да се пристапи кон ад-хок пишување на мерки. Фактот што процесот беше поставен така што прво се донесоа посебни методолошки рамки, а потоа се спроведе теренска проценка на ризиците од корупција, покажува намера за воведување ред во стратешкото планирање. Без оглед на понатамошните стручни дебати за квалитетот и содржината на самите методологии, важно е да се нотира дека Стратегијата формално се темели

на претходно спроведени аналитички чекори, што спречи клучните секторски приоритети да се утврдуваат без соодветна институционална процедура.

- **Инклузивен модел на хоризонтални консултации:** Ограничувањето на антикорупциските дебати само во затворени владини кругови во минатото се покажа како целосно промашување. Со организирањето на националните фокус групи во јуни 2025 година како и работилници во ноември и декември истата година, ДКСК успеа да воспостави директен дијалог со повеќе за-сегнати страни и тоа практичарите и имплементаторите од јавниот сектор, претставници од граѓанскиот сектор, приватниот сектор и академската заедница. Овој модел овозможи да се „извлечат“ проблеми од праксата кои често остануваат невидливи за чистите правни текстови и да се креираат мерки и активности соодветни на потребите за борбата против корупцијата.
- **Отвореност за партнерство со граѓанскиот сектор:** Вклучувањето на Платформата на граѓански организации за борба против корупција во септември 2025 година покажа дека ДКСК го препознава граѓанското општество како сериозен сојузник. Фактот што беа сослушани барањата за стратешка оптимизација и тоа документот да биде пократок, поконцизен и ослободен од непотребен административен товар зборува за подготвеност да се слушне гласот на експертската јавност со цел да се обезбеди реална применливост на терен.

3.2. Системски слабости и процесни пропусти

- **Сериозно пробивање на роковите и неодговорно воведување во стратешки вакуум.**

Донесувањето на вака клучен документ мора да биде линеарно и планирано навреме. Факт е дека претходната стратегија заврши во декември 2025 година, а новата беше пратена во Собрание дури во јуни 2026 година. Ова доцнење од половина година не е само административен пропуст, туку создаде опасен стратешки вакуум на национално ниво. Со месеци државните институции, локалната самоуправа и правосудните органи функционираат без активен стратешки антикорупциски патоказ, што ја намалува институционалната кохезија и ги забавува реформите во преговорите со ЕУ.

- **Информативен мрак во фазата на внатрешна консолидација.**

Иако процесот во 2025 година се менаџираше со високо ниво на транспарентност, првата половина на 2026 година донесе тотален прекин на комуникацијата од страна на ДКСК. Помеѓу финализирањето на работилниците во декември 2025 и официјалното пуштање на документот на јавен увид на крајот на мај 2026 година, поминаа речиси шест месеци. За овој долг временски период јавноста не доби ниту едно логично образложение на што се должи застојот – дали на внатрешни технички потешкотии, на отпор од одредени министерства кои не ги прифаќале мерките или на капацитетот на самата Комисија. Дотолку повеќе што и јавните консултации беа спроведени без јавноста да има увид во крајниот исход од истите. Овој информативен молк фрла сенка врз инаку инклузивниот процес.

- **Едностран консултативен процес и недостиг на механизам за одговор**

Вистинската инклузивност подразбира двострана комуникација. Иако Платформата на граѓански организации за БПК и другите чинители беа повикани да дадат коментари, ДКСК по завршувањето на процесот не објави никаков извештај за исходот од јавните консултации. Граѓанскиот сектор остана без информација кои од нивните предлози се инкорпорирани, кои се одбиени и најважно поради какви причини (правни, финансиски или административни). Без вакво писмено образложение, јавните консултации ризикуваат да се претворат во формалност за „штиклирање“ пред меѓународната сцена.

- **Ризик од целосно губење на првата имплементациона година поради собранискиот застој**

Доколку Собранието не ја донесе Стратегијата во најскоро можен рок, постои сериозна и реална опасност да се изгуби цела календарска година. Со оглед на тоа што сме веќе во втората половина на 2026 година, а собраниските процедури, комисииските расправи и евентуалните амандмани можат дополнително да го развлечат процесот до есен или зима, институциите практично нема да имаат време ниту да ги започнат активностите предвидени за оваа година. Ова ќе создаде ефект на „снежна топка“ каде нереализираните обврски од 2026 година ќе се прелеат и ќе ја преоптоварат 2027 година.

- **Парадокс на скратен стратешки опсег и де факто кратење на временската рамка**

Доцнењето го отвора клучното логичко и суштинско прашање за тоа дали реално ова воопшто ќе биде петогодишна стратегија. На хартија, документот е дизајниран и конструиран да важи за фиксен период од јануари 2026 до декември 2030 година. Меѓутоа, бидејќи официјалниот старт веќе се пролонгира за повеќе од половина година, а крајната граница на активностите останува непроменета, државата во реалноста ќе добие скратена, четиригодишна стратегија. Ова создава сериозен оперативен расчекор, бидејќи од институциите ќе се очекува да реализираат петгодишен обем на обврски и реформи во значително стеснет и скратен временски прозорец. Дополнително, не смее да се заборави дека Законот за спречување на корупција и судир на интереси вели дека се носи петогодишна Стратегија, па со тоа се поставува и прашањето дали законската рамка е исполнета.

4. Препораки за дејствување

Наодите од анализираниот процес јасно укажуваат дека квалитетот на една стратегија не зависи само од нејзината содржина, туку и од институционалната дисциплина при нејзиното носење. Сериозниот стратешки вакуум, недостигот на повратни информации по јавните консултации и реалниот ризик од де факто кратење на петгодишниот временски опсег на документот, наметнуваат потреба од итна и координирана реакција на сите засегнати страни. За да се спречи Националната стратегија да стане уште еден формален документ без суштински ефект на терен, донесувачите на одлуки мора веднаш да ги адресираат системските и правните пропусти од подготвителната фаза.

Врз основа на лоцираните предизвици, во продолжение се дефинирани конкретните препораки за итно дејствување, поделени според улогата на клучните чинители во процесот:

4.1. До Собранието на Република Северна Македонија

- **Итно ставање на Националната стратегијата во собраниска процедура**

Законодавниот дом мора да покаже политичка одговорност и без одложување да го стави документот на дневен ред во матичните комисии. Секое понатамошно одолговлекување го продлабочува штетниот стратешки вакуум и дополнително го крати времето за имплементација на реформите.

- **Правно и деловничко усогласување на роковите пред гласањето**

Собранието, во координација со ДКСК, пред дефинитивното усвојување на Националната стратегијата мора да изврши ревизија на временската рамка во Акцискиот план. За да се испочитува императивната законска одредба за петогодишна стратегија, потребно е роковите за имплементација фазно да се поместат (на пример, до средината на 2031 година), со што ќе се спречи правна несигурност и ризик од формално кршење на Законот за спречување на корупција и судир на интереси.

4.2. До Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК)

- **Воведување на задолжителен механизам за одговор**

За сите идни стратешки и подзаконски акти, ДКСК треба да воспостави пракса на објавување официјален преглед по завршувањето на јавните консулта-

ции. Во овој документ јавно и таксативно мора да се наведе кои предлози од засегнатите страни се прифатени, а кои се одбиени, со прецизно правно или логистичко образложение за причините.

- **Институционална транспарентност во фазите на внатрешна работа**

ДКСК мора да го напушти моделот на „информативен молк“ за време на внатрешната консолидација на документите. Дури и кога се работи за чистење на текстови или меѓуинституционални усогласувања кои траат со месеци, Комисијата е должна проактивно да ја информира јавноста за статусот на процесот за да не се остава простор за сомнеж за внатрешни притисоци или институционален дефицит.

- **Проактивно планирање на идните стратешки циклуси**

За наредните стратешки документи, подготвителните дејствија и теренските проценки мора да започнат најмалку 9 до 12 месеци пред истекот на актуелната стратегија. На тој начин ќе се обезбеди доволно време за сите филтри без државата да се доведе во ситуација на стратешки вакуум.

4.3. Насоки за дејствување на граѓанските организации

- **Прилагодување на независниот мониторинг кон скратената временска рамка**

Граѓанските организации кои го следат спроведувањето на антикорупциските политики мора да го прилагодат својот мониторинг фокус на новонастанатата ситуација. Бидејќи првата имплементациска година е сериозно загрозувана поради административниот застој, мониторингот во наредниот период треба посебно да ја мери способноста на институциите да ги компензираат и префрлат нереализираните обврски од 2026 во 2027 година, со цел да се спречи целосен колапс на почетната фаза од Стратегијата.

- **Ад-хок евалуација на финалниот текст наспроти поднесените предлози**

Како одговор на недостигот на официјален извештај од јавните консултации од страна на ДКСК, граѓанскиот сектор треба преку сопствени аналитички алатки да направи вкрстување на финалниот текст кој ќе биде усвоен од Собранието на РСМ со предлозите кои беа доставени од стручната јавност во мај/јуни 2026 година. Ова ќе овозможи независна проценка за тоа во која мера гласот на засегнатите страни навистина бил суштински инкорпориран во финалниот документ.

- **Континуиран јавен притисок преку евидентирање на последиците од стратешкиот вакуум**

Граѓанското општество треба континуирано да го документира и јавно да го коментира секој дополнителен ден поминат во стратешки вакуум. Преку јавни аларми и насочени анализи за застојот потребно е да се одржува висок степен на будност кај јавноста и да се лоцира јасна политичка одговорност кај општествените чинители за доцнењето на овој клучен национален реформски документ.

